

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav české literatury a komparatistiky

Filologie – obecná a srovnávací literatura (komparatistika)

Ondřej S k o v a j s a

Psaný hlas:

Whitmanovy *Listy trávy* (1855)

a Millerův *Obratník Raka*

Written Voice:

Whitman's *Leaves of Grass* (1855)

and Miller's *Tropic of Cancer*

Teze disertační práce

vedoucí práce – prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.

2014

Předkládaná disertační práce *Psaný hlas* zkoumá, jakým způsobem Walt Whitman a Henry Miller knihami, uzavřenými textovými produkty kultury modernity, burcují k vnímavějšímu a odvážnějšímu životu, jsou-li čtenáři ochotni opustit hermeneutiku podezření a přistoupit k *Leaves of Grass* (1855) a *Tropic of Cancer* (1934) s hermeneutikou hladu. Práce vychází z jazykového, antropologického a teologického aspektu orální teorie (M. Jousse, M. Parry, A. Lord, W. Ong, E. Havelock, J. Assmann, D. Abram, C. Geertz, T. Pettitt, J. Nohnberg, D. Sölle) a zkoumá a srovnává paratexty, styl a genezi obou skladeb, následně obě velká JÁ, jejich étos a příběh. Základní teze je tato: Obě skladby napadají nostalgii, posterioritu a uzavřenost literatury, rehabilitují tělesnost a přibližují se kinetismu a futurální Bible. Oba autoři toho dosahují především „nepovinným“ užitím prostředků orální mnemotechniky, zejména paralelismu či bilateralismu, dále užitím obscénnosti, přítomného času a přijetím role Krista pro svá textová JÁ. Čtenář má hermeneuticky křísit „mrtvá“ vytištěná slova v maso/tělo a čin. Práce následně pojednává o dalším vývoji autorských teopoetik: oralita pozdějších textů je již výrazně stylizovanější, z divých bardů se postupně stávají *literáti*. V závěru si práce klade otázky nad vitalizující, futurální teopoetikou *Leaves of Grass* (1855) a *Tropic of Cancer* z pohledu „tekuté modernity“ (Z. Bauman) či „sekundární orality“ (W. Ong) dneška.

Už paratextové rysy skladeb *Leaves of Grass* (1855) a *Tropic of Cancer* (1934) vykazují spřízněnost tím, že nabourávají bezpečně distancovaný a uzavřený diskurs literatury, sugerují spontaneitu a nedokonalost „hlasu“, napadají představu intelektuálního vlastnictví a vzpírají se žánrovému vymezení. V případě Whitmana je to už drzý floutek na daguerrotypu, *neliterárně* ukazující stehna a rozkrok; absence Whitmanova jména na obálce, hřbetu či titulním listu; univerzální otitulování šesti z dvanácti básní „Leaves of Grass“ a u dalších šesti absence titulů; textová odlišnost všech 795 výtisků sbírky, z nichž každý lze chápat coby unikátní *přednes*. V případě Millera je to původní záměr knihu signovat „by Anonymous“, absence názvu či čísel jednotlivých částí (tedy absence „kapitol“). V útoku na knihy „v běžném slova smyslu“ (H. Miller 2005 [1934]: 10) hrála roli i provokativní, obscénní *obálka* prvního pařížského vydání *Tropic of Cancer* s krabem svírajícím ženské tělo a varovnými nápisy ve dvou světových jazycích, i když ta nebyla Millerovým záměrem. Obě skladby autoři opatřili zaštiťujícími a orálně chlubitými předmluvami a své skladby po vydání neúnavně propagovali.

Co se týče stylových prostředků psaní hlasu, oběma skladbám dominuje *prézens*: samotným použitím tohoto času se obě skladby přibližují *futuralitě* a *kinetismu* Bible, jež se liší podle W. Onga a J. Nohnberga od *nostalgie* typické pro texty *literární*; Whitmana s Millerem pak spojují *velká JÁ*,

rovněž do jisté míry stavěná na evangelijním JÁ, „člověka, který se odváží říct „já““ (D. Sölle 2007: 80). Obě JÁ *komunikují* zprávu čtenářovu TY – na rozdíl od romanticky likvidního vymezení básnického aktu coby „přetékání mocných emocí“ u Williama Wordsworthe (1986 [1802]) –, v obou skladbách nacházíme řadu *otázek, rad a příkazů* čtenáři. Skladby spojuje též použití *hovorového lexika a amerikanismů* a jsou zajedno rovněž v *explicitních odsudcích písma/knih/literatury*, ve zdůraznění *vlastní role pěvců* („I sing“). Na rozdíl od Whitmana, u kterého „textovost“ naznačí jen metonymie symboliky „listů“ trávy, ergo „listů“ knihy („leaves“), však *Cancer* bohatě tematizuje i proces psaní.

Obě skladby spojuje taktéž *nepovinné* použití *paralelismů*, jejichž původní funkci v plně orálních milieux chápal Marcel Jousse coby *mnemotechnickou*: rytmickou strukturu vycházející z bilaterální a symetrické struktury lidského těla – rukou, nohou, dýchání a chůze. Tuto strukturu lze u obou autorů vysledovat také u jednotek vyšších i nižších, než je základní propozice (základní propozicí rozumíme například první tři verše „I CELEBRATE myself“). Pro obě skladby je toto *přírůstkové, hýřivé a nadbytečné* strukturní *opakování* výrazem kritiky lineárního a úsporného narativu textové modernity. Přijmeme-li Jousseovu teorii o sepětí bilaterální mnemotechniky orálních kultur, je její nepovinné použití v *Leaves* (1855) a *Cancer* rovněž prostředkem *rehabilitace tělesnosti*, stejně jako prostředkem *ochutnávání* jazyka, sycení se slovem, zmnožování bytí, radosti, (s)tvoření.¹ Dalším pedagogickým prostředkem k obnovení spojení mezi duší a tělem je *pedagogické* použití *obscénnosti* v obou skladbách: Miller tak činí jednak v rámci komického odlehčení po čtenářsky náročnějším partu, jednak – a to snad podstatněji – v rámci programu zahrnout, *všít* do textu vše (mikce, defekace, hemoroidy), neutíkat před realitou k idealitě a podtrhnout spirituální spojení mezi „vysokým“ a „nízkým“. Za součást této pedagogiky oživení *těla* považujeme v *Leaves* lapání čtenářů po dechu při hlasitém čtení a v *Cancer* jejich hurónský *smích*.

Skladby sdílí podobnou *genezi*: klíčový je pojem orální kompozice: *sešívání*. Whitman přešívá staré deníkové záznamy (jakési prefabrikáty) do – teprve v roce 1854 jím objevené! – *paralelní/bilaterální* formy, v čemž spatřujeme analogii k sešívání *formulí* orálního rapsóda Parry-Lordovy teorie. U Millera dochází k procesu podobnému: poté, co ve Fraenkelově vile nad úvodními kadencemi *Cancer* objeví svůj orálně mnemický, *paralelní/bilaterální*, repetitivní a radikálně digresivní styl, začíná do nově nalezené (ne)formy přešívát předchozí deníkové zápisky, črty, výpisky z četby a spolu s tím tkát i text nový. *Cancer* je na rozdíl od *Leaves of Grass* (1855) kniha-dokument: autobiografie autora i autobiografie vzniku skladby. Silněji než do „I CELEBRATE myself“ proniká do *Cancer* materiálnost existence: hlad, (ne)byt a nedostatek peněz přímo určují tvar skladby. Miller coby moderní básník byl vyhnán na ulici, neustále se stěhuje, aby nespal na ulici: nemá doslova, *kde* by retrospektivní zápletku s její minulostí a distancí

¹ Miller, na rozdíl od Whitmana, v textu rozvíjí v prvních odstavcích knihy také jiný typ opakování: téměř dokonalé opakování sugerující mechanické a uniformní množení rakovinných buněk; stejně tak často re-iteruje zhnusení z odcizeného moderního světa.

tkal: úděl moderního básníka/clocharda/poet assassiné se tak projevuje ve fragmentárním tvaru skladby, sama *forma* získává symbolickou hodnotu, přičemž sama její orálně mnemotechnická repetitivnost a digresivnost je výrazem kritiky lineárního narativu modernity (J. Decker), což lze říct i o orálně mnemotechnickém stylu *Leaves* (1855). Whitmanovo pozdější diktum: „Kdo se dotkne této knihy, dotkne se člověka,“ (2002 [1860, 1881]) tak platí pro skladby obě.

U obou autorů dále sledujeme nepevnou identitu JÁ, u Whitmana ještě fluidnější než u Millera. Promluvy v *Leaves* (1855) vyslovují *ústa* vtěleného bohočlověka „Walta“: nového, divého Krista, vstupujícího v historický okamžik do světa, který nově posvěcuje historii a jenž promlouvá z pozice tohoto světa. Tento bohočlověk „Walt“ prorocky promlouvá rovněž za nepředmětného Boha Otce či samotný princip *creatio continua*, imanentně přítomného v každém člověku i listu trávy. Tyto dva druhy výpovědi se v „I CELEBRATE myself“ často prostupují a nalezneme též řadu dalších poloh JÁ; typické je empatické převtělování Whitmanova JÁ do jednotlivých entit, za kterými JÁ „letí“ po území celé Severní Ameriky. Důležité je prohlášení JÁ za básníka, který dává promluvit dosud *němým hlasům* druhých i svých, a chápání Ježíše Krista jako básníka a předchůdce. Čtenáře pak často zve obývat zájmeno JÁ: Cílem je přesvědčit čtenáře a čtenářku, že jsou rovněž *svatí* („holy“).

V poloze bohočlověka, nového divokého Krista, stojí JÁ *Cancer* blízko JÁ *Leaves*. Kde však Whitman svému *vtělenému* JÁ reklamuje roli básníka („poet“), Millerovo JÁ si reklamuje úlohu umělce („artist“). Millerův *umělec* – na rozdíl od *básníka* Whitmanova – jednak tematizuje psaní, jednak deklaruje, že deformuje skutečnost a že musí nejprve sám *zemřít* hluboce nemocnému světu. (Sebe)ironie nikdy nepřebije patos Millerova chápání sebe sama coby Krista-umělce: ztotožnění JÁ s postavou Krista už v *Cancer* Millerovi pomáhá organizovat a vyprávět vlastní životní zkušenost (C. Geertz). Polohu Whitmanova JÁ jako nepředmětného, milujícího, účastného Boha Miller skrze své textové JÁ s gustem ironizuje, přesto v závěrečné epifanii skladby *Tropic of Cancer* rovněž Millerovo JÁ opouští pevnou identitu „obsaženou mezi kloboukem a botami“. Kde Whitmanovo JÁ v klíčové epifanii nahlíží, že „kýlem stvoření je láska“, Millerovo JÁ zjišťuje v Nietzscheových stopách, že „vše je ospravedlněno, nejvýše ospravedlněno“. Bůh, kterého Millerovo JÁ vidí, se však zdá být k lidem a světu indiferentní – na rozdíl od milujícího Boha „I CELEBRATE myself“, za něž Whitmanovo JÁ prorocky promlouvá.

Oba autory spojuje do jisté míry také *étos*: u Whitmana jsme se rozhodli mluvit kvůli jeho přijetí role nového rabbiho/učitele o učení. Whitmanovo JÁ v novém panentheistickém eu-angeliu *Leaves* (1855) deklarativně neodmítá nic, vše přijímá, animuje a přerůstá – činí tak proto, že chce žáka afirmovat v jeho jedinečnosti, zázračnosti a bohodivství, aby byl následně žák-čtenář s to vydat se vlastní cestou a víc chtít od sebe, od života a od druhých. Whitman odmítá moderní karteziánskou *důvěru v pochybnosti*, všemi prostředky usiluje o to obnovit důvěru v dění světa a v člověka, svět je fundamentálně v pořádku, zlo je privací dobra, vše animuje dobrý Bůh. Podle JÁ *Leaves* je zapotřebí odolat statickému – tiskem

generovanému – (ne)vnímání světa, neptat se jen po významu smyslu textu, ale ptát se i *za* knihu: po tiskaři, který knihu vytiskl. Z dalších produktů písma a tisku napadá Whitman logiku a exaktnost přírodních věd. JÁ láká čtenáře opustit interiér, aby s JÁ ruku v ruce lenošil, vnímal a dotýkal se.

Na rozdíl od *Leaves* (1855) Millerovo JÁ nezdůrazňuje absolutní závaznost své cesty pro jiné. JÁ *Leaves* (1855) neodmítalo paušálně, preference však indikovalo: oproti tomu je kritika *Tropic of Cancer* přímější, tvrdší a odmítá stav civilizace *en bloc*: narůstající uniformita a sterilita modernity s jejím konzumismem, industrialismem a militarismem připomíná Millerovi množení rakovinných buněk a estetická, kulturní, politická a sociální *rakovina* („cancer“) se ze svého epicentra šíří do celého světa. Tímto epicentrem nákazy jsou v Millerově teopoetice JÁ Spojené státy – které ještě pro Whitmana byly zbytkem světa *vzorem*. Nástup rakovinné uniformity moderního diskursu Miller přesně datuje: poslední *hltavá duše* se narodila „před čtyřmi sty lety“, narození Françoise Rabelaise se tak rámcově kryje s inaugurací knihtisku. Též Miller v návaznosti na raného Whitmana nedůvěřuje *tuhnutí dění*, které vzniká s písmem a tiskem a jehož produktem jsou nehybné platónské ideje (E. Havelock, D. Abram, F. Nietzsche). S odmítnutím od těla rozvedených idejí odmítá JÁ *Cancer* rovněž stavby z nich: institucionální náboženství, politické ideologie, racionalitu a technologický optimismus moderní civilizace. Mechanizace skrz naskrz prostoupila život moderního člověka, který připomíná „sen entomologa“, protějškem industrializací znásilněné krajiny jsou industrializované vztahy mezi lidmi. Nejčastějším prostředkem Millerovy kritiky je textový prostředek *par excellence*: výčet, často parodující výčty Whitmanovy. Millerovo JÁ odmítá i četbu klasiků, opovrhne tradiční uzavřeností literární zápletky. Podobně jako Whitmanovo JÁ od pojmů volí přejít k – také hladem – zjitřeným smyslům. Velkou část skladby tvoří procházky po Paříži. Od *Leaves* (1855) ještě *Cancer* odlišuje strach nepůsobit příliš dobře, strach z morálního kýče, tedy Millerova variace na baudelairovský strach z „citové prostituce“. I Miller chce svým JÁ nakonec *zabít čtenáře* k plnějšimu a vnímavějšímu životu: nestačí už jen burcovat jako Whitman.

Obě JÁ pak procházejí napříč skladbami rituály přechodu provázenými epifaniemi. Svá prohlášení stvrzují obě JÁ v akci, ručí vlastním příběhem. Skladby spojuje vykupitelská úloha básníka/umělce a kinetická teopoetika smrti a resurekce. Duchovní cestu JÁ v „I CELEBRATE myself“ rozčleňujeme do osmi významových celků. Cesta počíná sdílením radosti z vnímání dotyků a zvuků vlastního těla a větru a výzvou čtenářů, pokračuje epifanií vlastního božství a následnou integrací tohoto liminálního zážitku. Napříč skladbou pozorujeme dynamiku od vnímání živé entity k *mimismu*, odtud k imaginativně empatické identifikaci, dočasnou smrt soucitu, vhléd a následnou resurekci. Tuto dynamiku je dobře vidět na setkání s „hřebcem“, s jehož živostí JÁ soutěží, tudíž se vydá na dlouhý imaginativně empatický let vesmírem, který JÁ nadobro vysílí. Tato temná noc duše JÁ vrcholí nahlédnutím „obvyklé chyby“, odmítnutím těkavé sympatické identifikace. Následují obrazy ukřižování

a vzkříšení. JÁ získá pevnou identitu divého bohočlověka. V rovině poetiky na tomto místě dosavadní *textový* princip výčtu nahradí *orálně-mnemický* princip bilateralismu/paralelismu. Walt/nový Kristus jde krajinou a hlásá nové evangelium a v závěru se opět obětuje/promění v tělo světa: pohled na „listy trávy“ má být připomínkou učení JÁ: čtenář se má vydat Whitmanovo učení atleticky žít.

Tropic of Cancer tvoří patnáct částí, napříč jimi Millerovo JÁ prochází podobně jako Whitmanovo JÁ rity přechodu. Obě JÁ spojují počáteční extatické vstupy, pozvání čtenáře, ba i klíčová epifanie: Také Millerův svět je bidetovou scénou a následnou epifanií „ospravedlněn“. Na rozdíl od Whitmana však Boha/absolutno nahlíží jako k lidem a světu příliš vzdálené, chladné, indiferentní, což ovšem Millerovo JÁ mobilizuje, vitalizuje a aktivizuje. Millerovo JÁ na tomto místě vyhláší smrt svých aspirací – včetně uměleckých –, smrt materiálních tužeb a nadějí – též metafyzických –, smrt emocí i účasti a soucitu („sympathy“). JÁ se nechá pohltit davem, odevzdává se dočasně osudu a následně se prohlásí za slovo/hladovou hyenu, která se jde obalovat masem/tělem. Tento moment tvoří paralelu jednak k epifanii dobrého (s)tvořeného světa zkraje skladby „I CELEBRATE myself“, jednak k pozdějšímu nahlédnutí obvyklé chyby, kdy Whitmanovo JÁ dočasně odmítlo účast s druhými, aby mohlo vstát z mrtvých. A podobně jako v poslední třetině „I CELEBRATE myself“ i u Millerova JÁ po deklarované smrti *účasti* („sympathy“) dochází ke spontánnímu znovunalezení soucitu, po odmítnutí falešného soucitu je přistihneme kázat ve prospěch lidí na okraji společnosti – autonomní etický apel je však *mediován* textem skladby pro budoucí čtenáře v textu *Cancer*: až bude kniha dopsána a oni si ji budou moci přečíst. Po bojovném vymezení se vůči uměleckým soupeřům (Papini, Ravel, Fraenkel, Matisse, Proust aj.) já deklaruje své komplexní krédo umělce: nejpodstatnější je opět *tragický* motiv smrti a vzkříšení: autor umírá obyčejnému životu, který znamená „velice smutný, chudý příběh“, a žije zástupně v mrtvém textu svého díla, a tak – svou smrtí – *oplodňuje* kulturní půdu. Na rozdíl od Whitmana Millerovo JÁ v návaznosti na Nietzscheho hovoří o odděleném „pokolení“ či „rase“ umělců, kteří svým dílem ničí mechanismy moderního světa, a tím uspišují jeho obrození. Miller navazuje na Whitmana rovněž v tematizaci „překlada srdce“, tedy translace emotivity do textu, a chápání „umělce“ jako toho, kdo propůjčí svůj hlas těm dosud „němým“. Čtenář v moci silné emotivní zkušenosti, zprostředkované texty jejich děl, má najít odvahu k obrodě těla i ducha a novému vnímání světa. V závěrečné epifanii Millerovy skladby se tak ve Whitmanově stopě JÁ „přeloží“ do krajiny: Seina se stává artérií JÁ a artérie JÁ se proměňuje v řeku zavlažující a vyživující Paříž. *Tropic of Cancer* stejně jako „I CELEBRATE myself“ čekají na čtenáře, aby je s jousseovskou hermeneutikou přiváděl k životu, a Henry Miller dopsáním poslední věty skladby umírá světu a stává se *umělcem*.

V třetí části se práce zabývá vývojem obou autorských poetik z pozic orality/skripturality: z autorů divých skladeb, *Leaves of Grass* (1855) a *Tropic of Cancer*, s ambicí slovem léčit/sytit/zabíjet, se oba autoři postupně stávají „literáty“. V pozdějších vydáních *Leaves of Grass* částečně ustupují

bilateralismy a Whitman více používá technik textově výčtových, které kinetické vlastnosti ústní mnemotechniky postrádají. Narůstá textová kompartmentalizace: uzavírání identity JÁ textovým diskursem: *Z homo connectus* se stává *homo clausus* (G. Bolens, T. Pettitt) – JÁ začíná chápat tělo jako obálku a vlastní duši „obsaženou“ v obálce těla, JÁ tak nyní získává „soukromou“, ohraničenou identitu, která touží po „vyložení“. Prvky orality inscenuje *pro oko*, text zlogičťuje, a dokonce po občanské válce začíná vzývat vědu a techniku. „I CELEBRATE myself“ (1855) nicméně zůstává ve středu všech následujících edic *Leaves of Grass* a jeho orálně-teopoetický étos se nikdy zcela nezmění: ředí se však viktoriánským étosem novějších skladeb i podstatnými paratextovými a textovými zásahy.

Též z Millera se stává *spisovatel*, byť velice využívá organizace vlastní paměťové zkušenosti kolem religiózního symbolu sebe sama jako Krista. I v dalších jeho textech se projevuje textová kompartmentalizace, Miller texty člení do kapitol, přezens *Cancer* nahrazuje v dalších textech préteritum: Miller se v části z nich (*Tropic of Capricorn*, nedokončená trilogie *Rosy Crucifixion*) vrací v minulosti před Paříž, do nenáviděného New Yorku/Golgoty doby rané dospělosti. Další důležité texty, jako je spirituální bedekr *Colossus of Maroussi* či *Big Sur and Oranges of Hieronymus Bosch*, přinášejí novější zprávy o cestě JÁ po pařížském „zmrtvýchvstání“.

Leaves (1855) a *Cancer* spojuje touha obejmout skutečnost v jejím celku a přinést to, o čem se dosud nepsalo. Podobně jako jiná stěžejní díla moderního umění svými textovými JÁ přesně identifikují *fragmentarizovaný* a *osamoceny* svět moderního člověka, neuhýbají popisu prahových hraničních zkušeností subjektivity v odcizeném moderním světě – nezapomínejme, že jak *Leaves* (1855), tak *Tropic of Cancer* byla psána v metropolích New Yorku a Paříži v předvečer nejstrašnějších válek v historii. V hlubinách osobní krize a bolesti však JÁ *nezůstávají*: obě chtějí vyléčit sebe i druhé, zcelit trhliny v tkáni vlastní duše i světa, usilují o restituci plného JÁ. Odtud však – v radikálním přijetí kristovské úlohy, s odkazem na vlastní smrt a následné vzkříšení – sami směřují k *vlastní* syntéze, o které podávají zprávu. Whitmanovy a Millerovy rané skladby – podobně jako texty Tolstého, Dostojevského či D. H. Lawrence – jsou interpretačně *směřovanější a kinetičtější*, a chcete-li interpretačně *uzavřenější* než emblematická díla *literární* moderny. Těmito „emblematickými“ díly myslím texty Proustovy, Kafkovy, Joyceovy, Beckettovy, Musilovy aj., o nichž lze říct – ve velmi hrubých rysech –, že zůstávají v nekončícím ohledávání roztržené moderní subjektivity a na rozdíl od *Leaves* (1855) a *Cancer* právě až ze *čtenáře* činí toho, kdo obdařuje recipovaný text smyslem a v reakci na dílo mu vtiskuje jednotlivé gesto.

Futurálně-kinetickým skladbám obou Američanů s *panenteistickou* vírou je cizí trvalejší smutek, melancholie, nostalgie. Rovněž kategorie jako „odlidštění“, „odosobnění“, „prázdná transcendence“,

kterými Hugo Friedrich (2005 [1956]) ve své klasické práci² charakterizuje moderní lyriku, se u Whitmana a Millera ukazují jako nevhodné. I pro Whitmana a Millera je psaní útočištěm před fragmentarizací vlastní identity, také oni tematizují „smrt autora“: svými básnickými ontologiemi však tuto roztrženost psaním a konstitucí svých textových JÁ zároveň překlenují: spolu s přijetím kristovské úlohy se v jejich textových JÁ obnovuje taktéž *celistvost* jejich vlastního „psycho-fyzického“ JÁ. V důrazu na léčebný prvek, touhu po zacelení můžeme chápat *Leaves of Grass* (1855) opravdu jako pokus o „breviář moderního člověka“ (Vrchlický), ovšem „breviář“ skutečně americký: jakýsi „self-help“ baedeker s ambicí *nasměrovat* čtenáře na radostnější cestu životem. V této touze po zacelení dává smysl postavit Whitmana coby protějšek *biedermeieru*, jak jej v české literatuře reprezentuje Erbenova *Kytice* (1853). Miller v *Cancer* navazuje na whitmanovský étos, jakkoli ještě silněji než Whitman rozehrává symboliku *smrti*. Také Millera-autora *Cancer* můžeme vnímat – ve shodě s jeho vlastní interpretací – jako pozůstatek Whitmanova 19. století, zvláštního „*pithecanthrope erecta*“ (H. Miller 2005 [1934]: 174), jenž přijímá tradiční roli básníka/umělce, který vnímá svou odpovědnost vůči společnosti, a to nejen v přesně zaměřené *kritice*.

² Počátky této tradice *via negativa* sahají zřejmě až k pozdnímu romantismu, ve dvacátém století je milníkem *Dehumanizace umění* Ortegy y Gasset z roku 1925. Co se týče lyriky, vedle Friedrichovy práce zmiňme alespoň důležitou studii M. Hamburgera *The Truth of Poetry* z roku 1969.

SEZNAM LITERATURY

- ABRAM, David (1997). *The Spell of the Sensuous*. New York: Vintage Books.
- ABRAMS, Meyer Howard (2001). *Zrcadlo a lampa* (The Mirror and the Lamp, 1953). Přeložil Martin Procházka. Praha: Triáda.
- ABRAMS, Meyer Howard (2012). *Forth Dimension of a Poem and other essays*. New York: W. W. Norton.
- ADORNO, Theodor (2003). „Commitment“ [1962]. Do angličtiny přeložil F. McDonagh. In: *Art in Theory 1900–2000*. Ed. Charles Harrison and Paul Wood. Malden, MA: Blackwell, s. 779-783.
- AGOSTA, Lou (2011). „Empathy and Sympathy in Ethics“. *Internet Encyclopedia of Philosophy* [online], cit. 13. 5. 2013. Dostupné z <<http://www.iep.utm.edu/emp-symp/>>.
- ARISTOTELÉS (1996). *Poetika*. Přeložil a předmluvu napsal Milan Mráz. Praha: Nakladatelství Svoboda.
- ASPIZ, Harold (2009). „Science and Pseudoscience“. In: *A Companion to Walt Whitman*. Ed. Donald D. Kummings. Malden, MA: Blackwell Publishing, s. 216–232.
- ASSMANN, Jan (2001). *Kultura a paměť: Písmo, vzpomínka a identita v rozvinutých kulturách středověku*. Přeložil Martin Pokorný. Praha: Prostor.
- AUSTIN, J. L. (1962). *How to Do Things With Words* [1955]. William James Lectures, Harvard University. Oxford: Clarendon Press.
- BARON, Gabrielle (1990). „Introduction to the 1981 edition“. In: Marcel Jousse: *The Oral Style*. New York: Garland Publishing.
- BARTHES, Roland (2008). *Rozkoš z textu* [1973]. Přeložila Olga Špilarová. Praha: Triáda.
- BATAILLE, Georges (1992). *Příběh oka; Matka*. Přeložil Ladislav Šerý. Praha: Reflex.
- BAUDELAIRE, Charles (1968). *Úvahy o některých současnících*. K vydání připravil Jan Vladislav. Praha: Odeon.
- BAUERLEIN, Mark (1986). „The Written Orator of ‚Song of Myself‘: A Recent Trend in Whitman Criticism.“ In: *Walt Whitman Quarterly Review*, č. 32: s. 1–14.
- BAUERLEIN, Mark (1991). *Whitman and the American Idiom*. Baton Rouge and London: LSU Press.
- BAUMAN, Zygmunt (2002). *Tekutá modernita* [2000]. Přeložil Blumfeld s.m. Praha: Mladá fronta.
- BENJAMIN, Walter (1969). *Illuminations*. Do angličtiny přeložil Harry Zohn. New York: Schocken Books.
- BENJAMIN, Walter (2011a). *Výbor z díla II: Teoretické pasáže*. Přeložil Martin Ritter. Praha: OIKOYMENH.
- BEZRUČ, Petr (1911). *Slezské písně*. Praha: Spolek českých bibliofilů.
- BLACK, Edwin (2003). The Horrifying American Roots of Nazi Eugenics. *George Mason's University's History News Network*. [online], cit. 20. 5. 2013. Dostupné z <http://hnn.us/node/1796#disqus_thread>.
- BLAKE, William (1996). *Napišu verše kytkám na listy*. Vybral a přeložil Zdeněk Hron. Praha: Paseka
- BLOOM, Harold (1973). *The Anxiety of Influence: A Theory of Poetry*. New York: Oxford University Press.
- BLOOM, Harold (2000). *Kánon západní literatury* [1994]. Přeložili Ladislav Nagy a Martin Pokorný. Praha: Prostor.
- BLUEFARB, Sam (1999). „Henry Miller's James Joyce: A Painful Case of Envy“. *JJQ*, č. 36, s. 457–70.
- BOLENS, Guillemette (2012). *The style of gestures: Baltimore*. Johns Hopkins University Press.

- BRADLEY, Sculley (1939). „The Fundamental Metrical Principle in Whitman’s Poetry“. *American Literature*, sv. 10, č. 4, s. 437–459.
- BRIDGMAN, Richard (1968). „Introduction“. *Walt Whitman: Leaves of Grass*. Ed Richard Bridgman. San Francisco: Chandler Publishing Company.
- BUBER, Martin (2002). *Temnota Boží* [1953]. Přeložil Tomáš Jeníček. Praha: Vyšehrad.
- BUBER, Martin (2005). *Já a Ty* [1923]. Přeložil Jiří Navrátil. Praha: Kalich.
- BURKE, Kenneth (1957). *The Philosophy of Literary Form: Studies in Symbolic Action* [1941]. Revidované vydání. New York: Vintage Books.
- COLERIDGE, S. T. (1986). *Biographia Literaria* [1817]. In: *The Norton Anthology of English Literature*. Páté vydání. Sv. 2. M. H. Abrams et al (eds.), New York: W. W. Norton.
- CARLYLE, Thomas (1907). *On Heroes and Hero–Worship* [1841]. London: Blackie & Son.
- CIXOUS, Hélène (1976). „Laugh of the Medusa“. Do angličtiny přeložili Keith a Paula Cohen. *Signs*, sv. 1, č. 4, s. 875–893.
- COWLEY, Malcolm (1978). „Editor’s Introduction“ In: Walt Whitman: *Leaves of Grass* [1959]. N.Y : Viking Press, s. vii–xxxvii.
- CURTIUS, Ernst Robert (1998). *Evropská literatura a latinský středověk*. Přeložil Jiří Pelán, Jiří Stromšík a Irena Zachová. Praha: Triáda.
- DE VET, Thérèse (2005). „Parry in Paris: Structuralism, Historical Linguistics, and the Oral Theory“. *Classical Antiquity*, sv. 23., č. 2, s. 257–284.
- DEARBORN, Mary V. (1991). *The happiest man alive: a biography of Henry Miller*. New York: Simon & Schuster.
- DECKER, James M. (2005). *Henry Miller and Narrative Form*. New York: Routledge.
- DECKER, James M. (2012). „Henry Miller’s Pyrrhic Victory“. In: *Guernica* [online], cit. 20. 5. 2013. Dostupné z <<http://www.guernicamag.com/daily/james-m-decker-henry-millers-pyrrhic-victory/>>.
- DELEUZE, Gilles, GUATTARI, Félix (1983). *Anti–Oedipus: capitalism and schizophrenia*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- DERRIDA, Jacques (1981). *Dissemination*. Chicago: Chicago University Press.
- DESCARTES, René (2010). *Meditace o první filosofii* [1641]. Přeložili P. Golombíček a T. Marvan. Praha: OIKOMENH.
- DEWEY, John (2013). „My Pedagogic Creed“ [1897]. *Pragmatism.org* [online], cit. 10. 6. 2013. Dostupné z <<http://dewey.pragmatism.org/creed.htm>>.
- DICKINSON, Emily (2013). Emily Dickinson Archive [online], cit. 9.12. 2013. Dostupné z <www.edickinson.org>.
- DOSTOJEVSKIJ, Fjodor Michajlovič (2005). „Sen směšného člověka“ [1877]. Přeložil Jaroslav Tafel. In: *Neobyčejné příběhy*. Levné knihy KMa: Praha, s. 370–390.
- DUHAMEL, Georges (1938). *Sága o Salavinovi*. První díl, *Půlnoční zpověď* [Confession de minuit, 1920], přeložil Svatopluk Kadlec. Praha: Evropský literární klub.
- ELIADE, Mircea (1997). *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*. Přeložil Jindřich Vacek. Praha: Argo.
- ELIADE, Mircea (2004). *Obrazy a symboly* [1952]. Přeložila Barbora Antonová. Brno: Computer Press.
- ELIADE, Mircea (2006). *Posvátné a profánní* [1957]. Přeložil Filip Karfík. Praha: OIKOYMENH.
- EMERSON, Ralph Waldo (1925). *Essays* [1841–1844]. New York: Thomas Nelson and Sons.

- FISCHEROVÁ, Sylva (2006). „Devět lhoucích múz“. In: *Původ poezie: Proměny poetické inspirace v evropských a mimoevropských literaturách*. Fischerová, Sylva a Jiří Starý (eds.). Praha: Argo, s. 49–83.
- FOLEY, John Miles (Ed.) (2011). *The Pathways Project* [online], cit. 20. 5. 2013. Dostupné z <<http://www.pathwaysproject.org/>>
- FOLSOM, Ed (2005). *Whitman Making Books / Books Making Whitman: A Catalog and Commentary*. [online], cit. 20. 5. 2013. Dostupné z <<http://whitmanarchive.org>>.
- FOLSOM, Ed (2007). „What we’re Still Learning about the 1855 *Leaves of Grass* 150 Years Later“. In: *Leaves of Grass: The Sesquicentennial Essays*. Ed. Susan Belasco, Ed Folsom a Kenneth M. Price. Lincoln: University of Nebraska Press, 1–34.
- FORSTER, E. M. (1927). *Aspect of the Novel*. London: Harcourt.
- FOUCAULT, Michel (1994). *Diskurs, autor, genealogie*. Přeložil Petr Horák. Praha: Svoboda.
- FOUCAULT, Michel (1994a). *Dějiny šílenství v době osvícenství* [1961]. Přeložila Věra Dvořáková. Praha: NLN.
- FOX, Mathew (1983). *Original Blessing*. Santa Fe: Bear.
- FRAENKEL, Michael (1939). *Death is not Enough: Essays in Active Negation*. London: The C. W. Daniel Company Ltd.
- FRAENKEL, Michael (1995). *Werther’s Younger Brother: The Story of An Attitude* [1930]. Úvodní dopis Henry Miller. Paris: Editions Carrefour Alyscamps.
- FRAZER, James George (1977). *Zlatá ratolest* [1922]. Praha: Odeon.
- FREUD, Sigmund (1998). *Mimo princip slasti a jiné práce z let 1920–1924*. Třináctá kniha. Přeložili Miloš Kopal a Jiří Pechar. Praha: Psychoanalytické nakladatelství.
- FRIEDMAN, Maurice (2004). „Martin Buber and Emmanuel Levinas: An Ethical Query“. In: *Dialogue and Difference: Lévinas and Buber*. Pittsburg: Duquesne University Press.
- FRIEDRICH, Hugo (2005). *Struktura moderní lyriky* [1956]. Přeložil František Ryčl. Brno: Host.
- GADAMER, Hans Georg (2010). *Pravda a metoda I: nárys filosofické hermeneutiky*. Přeložil David Mik. Praha: Triáda.
- GAILEY, Amanda (2009). „Publishing History of *Leaves*“. In: *A Companion to Walt Whitman*. Ed. Donald D. Kummings. Malden, MA: Blackwell Publishing, s. 409–438.
- GAUTIER, Théophile (1995). *Charles Baudelaire*. Přeložil Otokar Levý. Praha: KRA.
- GEERTZ, Clifford (1993). *The Interpretation of cultures* [1973]. New York: Basic Books.
- GENOWAYS, Ted (2007). „„One Goodshaped and Wellhung Man‘: Accented Sexuality and the Uncertain Authorship of the Frontispice to the 1855 Edition of *Leaves of Grass*“. In: *Leaves of Grass: the sesquicentennial essays*. Ed. Susan Belasco, Ed Folsom and Kenneth M. Price. Lincoln: University of Nebraska Press, s. 87–123.
- GERONIMO (1906). *Geronimo’s Story of His Life*. Ed. S. M. Barrett. New York: Duffield & Company.
- GINSBERG, Allen (2006). *Collected poems 1947–1997*. New York: HarperCollins Publishers.
- GLANC, Tomáš (1995). „Ruské vize“. In: *Revolver revue*. Č. 30, s. 174–217.
- GOGOL, Nikolaj Vasiljevič (1984). *Petrohradské povídky* [1842]. Přeložila Anna Nováková. Praha: Lidové nakladatelství.

- GOODY, Jack, WATT, Ian (1963). „The Consequences of Literacy“. In: *Comparative Studies in Society and History*, s. 304 – 345.
- GOTTESMAN, Ronald ed. (1992). *Critical essays on Henry Miller*. New York: G.K. Hall.
- GRŮNZWEIG, Walter (1995). *Constructing the German Walt Whitman*. Iowa City: University of Iowa Press.
- GUILLÉN, Claudio (2008). *Mezi jednotou a růzností: úvod do srovnávací literární vědy*. Přeložili Anna Housková, Alexandra Berendová, Mariana Housková. Praha: Triáda.
- HADOT, Pierre (2010). *Závoj Isidin: Esej o dějinách ideje přírody*. Přeložila Magdalena Křížová. Praha: Vyšehrad.
- HAMBURGER, Michael (1969). *The Truth of Poetry : tensions in modern poetry from Baudelaire to the 1960s*. London: Weidenfeld and Nicolson.
- HAMSUN, Knut (1921). *Hunger* [1890]. Přeložil George Egerton. London: Duckworth and Co.
- HAVELOCK, Eric A. (1963). *Preface to Plato*. Cambridge: Harvard University Press.
- HAVELOCK, Eric A. (1986). *The Muse Learns to Write*. New Haven: Yale University Press.
- HEIDEGGER, Martin (1993). *Básnický bydlí člověk*. Přeložil Ivan Chvatík. Praha: OIKOMENH.
- HENRIKSEN, John (2001). „Poem as Song: The Role of the Lyric Audience.“ *Journal of Comparative Poetics*, č. 21, s. 77–100.
- HERZOG, Werner (rež.) (2010). *Jeskyně zapomenutých snů*. DVD. Creative Differences Productions, Inc. Praha: Levné knihy.
- HESCHEL, Abraham Joshua (1975). *Prophets* [1962]. Svazek druhý. New York: Harper.
- HOFFMAN, Tyler (2009). „Language“. In: *Companion to Walt Whitman*. Ed. Donald D. Kummings. Malden, MA: Blackwell Publishing, s. 361–377.
- HOLLIS, C. Carroll (1983). *Language and Style in „Leaves of Grass“*. Baton Rouge: LSU Press.
- HOLLIS, C. Carroll (1986). „Is there a text in this Grass?“ In: *Walt Whitman Quarterly Review*, č. 32, s. 15–22.
- HUTCHINSON, George B. (1986). *The Ecstatic Whitman: Literary Shamanism & the Crisis of the Union*. Columbus: Ohio State University Press.
- HUTCHISON, E. R. (1968). *Tropic of Cancer on Trial*. Preface Elmer Gertz. New York: Grove Press.
- HOMÉR (1996). *Odyseia*. Přeložil Otmar Vaňorný. Praha: Petr Rezek.
- CHALUPECKÝ, Jindřich (1991). *Obhajoba umění, 1934–1948*. Praha: Československý spisovatel.
- ISER, Wolfgang (2009). *Jak se dělá teorie* [How to Do Theory, 2006]. Přeložil Petr Onufer. Praha: Karolinum.
- JAKOBSON, Roman (1995). *Poetická funkce*. Ed. Miroslav Červenka. Přeložili Miroslav Červenka, Milada Chlíbcová a Terezie Pokorná. Praha: H&H.
- JAKOBSON, Roman, POMORSKA Krystyna (1993). *Dialogy*. Přeložila Marcela Pittermanová. Praha: ČS.
- JONG, Erica (1994). *Démon zblízka* [1993]. Přeložili David Záleský a Tomáš Zábanský. Olomouc: Votobia.
- JOUSSE, Marcel (1925). *Le Style oral: rythmique et mnémotechnique chez les verbo-moteurs*. Paris: Travaux de Laboratoire d'anthropologie rythmo-pédagogique de Paris.
- JOUSSE, Marcel (1990). *The Oral Style*. Přeložil Edgard Sienaert and Richard Whitaker. New York: Garland Publishing.

- JOUSSE, Marcel (2000). *The Anthropology of Geste and Rhythm*. (L'Anthropologie du Geste, 1974–1978). Anglický překlad Edgard Sienaert a Jean Conolly. Durban: Mantis Publishing.
- KLAMMER, Martin (2009). „Slavery and Race“. In: *A Companion to Walt Whitman*. Ed. Donald D. Kummings. Malden, MA: Blackwell Publishing, s. 101–121.
- KOUBA, Pavel (1992). „Nietzsche dnes“. In: Friedrich Nietzsche: *Radostná věda*. Praha: Československý spisovatel, s. 271–288.
- KRIS, Ernst, KURZ, Otto (2008). *Legenda o umělci: historický pokus* [1934]. Přeložila Petra Mařová. Praha: ArborVitae.
- KUEBRICH, David (1988). „Hutchinson, George B.: The Ecstatic Whitman: Literary Shamanism and the Crisis of the Union.“ Review. *Walt Whitman Quarterly Review*. Sv. 5, č. 3, s. 27–33.
- KUEBRICH, David (1989). *Minor Prophecy. Walt Whitman's New American Religion*. Bloomington: Indiana University Press.
- KUEBRICH, David (2009). „Religion and the Poet–Prophet“. In: *A Companion to Walt Whitman*. Malden, MA: Blackwell Publishing, s. 197–215.
- KUGEL, James (1981). *The Idea of Biblical Poetry*. New Haven: Yale University Press.
- LAWRENCE, David Herbert (1932). *Ten, který zemřel* [The Man Who Died, 1931]. Přeložil E. A. Saudek. Praha: Odeon.
- LAWRENCE, David Herbert (1973). „Whitman“ [1921]. In: *Leaves of Grass*. Norton Critical Edition. S. Bradley a H. Blodgett (eds). New York: W. W. Norton, s. 842–850.
- LAWRENCE, David Herbert (1985). *Studies in Classic American Literature* [1923]. Harmondsworth: Penguin Books.
- LAWRENCE, David Herbert (1993). *Complete Poems* [1964]. Ed. Vivian de Sola Pinto and F. Warren Roberts. London: Penguin Books.
- LEMASTER, J. R. (2009). „Oratory“. In: *A Companion to Walt Whitman*. Ed. Donald D. Kummings. Blackwell Publishing, s. 57–101.
- LÉVINAS, Emmanuel (1997). *Totalita a nekonečno*. Přeložili Miroslav Petříček a Jan Sokol. Praha: OIKUMENH.
- LEVÝ, Jiří (1971). „K podstatě básnické metody Walta Whitmana“. In: *Bude literární věda exaktní vědou?* Praha: Československý spisovatel, s. 387–429.
- LÉVI-STRAUSS, Claude (1996). *Myšlení přírodních národů* [1962]. Přeložil Jiří Pechar. Praha: Dauphin.
- LÉVY-BRUHL, Lucien (1999). *Myšlení člověka primitivního* [1922]. Přeložil Jindřich Vacek. Praha: Argo.
- LORD, Albert B. (1971). *The Singer of Tales* [1960]. New York: Atheneum.
- LORD, Albert B. (1991). *Epic Singers and Oral Tradition*. Ithaca: Cornell University Press.
- LOVING, Jerome (1999). *Walt Whitman: The Song of Himself*. Berkeley: University of California Press.
- LOWTH, Robert (1971). *Lectures on the Sacred Poetry of the Hebrews* [1835]. Do angličtiny přeložil G. Gregory. New York: Garland Publishing.
- LUKAVEC, Jan (2008). „Walter J. Ong: Technologizace slova, mluvená a psaná řeč.“ Recenze. *Iliteratura.cz*. [online], cit. 20. 6. 2011. Dostupné z <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/23145/ong-walter-j-technologizace-slova-mluvena-a-psana-rec>>.

- MAJAKOVSKÝ, Vladimír (1947). *Oblak v kalhotách* [1915]. Přeložil Jiří Taufer. Praha: F. J. Müller.
- MARTIN, Jay (1980). *Always Merry and Bright: The Life of Henry Miller* [1978]. New York: Penguin Books.
- MARTIN, Robert K. (1992). „Introduction“. *The Continuing Presence of Walt Whitman*. Ed. Robert K. Martin. University of Iowa Press. Iowa City. s. xi–xxiii.
- MASUGA, Katy (2011). *Henry Miller and How He Got That Way*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- MATHIEU, Bertrand (2003). *Orpheus in Brooklyn: Orphism, Rimbaud, and Henry Miller* [1976]. Druhé, revidované vydání. Gainesville: Florida Academic Press.
- MCCARTHY, Harold T. (1971). „Henry Miller’s Democratic Vistas“. *American Quarterly*. Sv. 23, č. 2, s. 221–235.
- MCLUHAN, Marshall (1995). *Essential McLuhan*. Ed. Eric McLuhan and Frank Zingrone. New York, NY: BasicBooks.
- MAYNÉ, Gilles (1993). *Eroticism in Georges Bataille and Henry Miller*. Birmingham: Summa Publications.
- MEILLET, Antoine (1923). *Les origines indo-européennes des mètres grecs*. Paris: Les Presses universitaires de France.
- MERLEAU-PONTY, Maurice (1997). *Viditelné a neviditelné*. [Le visible et l’invisible, 1990]. Přeložil Miroslav Petříček. Praha: OIKOYMENH.
- MERLEAU-PONTY, Maurice (2002). *Phenomenology of Perception* [1945]. London: Routledge.
- MILLER, Edwin Haviland (1989). *Walt Whitman's „Song of Myself“ (A Mosaic of Interpretations)*. Iowa City: University of Iowa Press.
- MILLER, Henry (1930). *Paris Notebooks*. [1930–1932?]. Nepublikované sešity. Vol I–III. Yale Collection of American Literature, Beinecke Rare Book and Manuscript Library.
- MILLER, Henry (1930a). *Tropic of Cancer* [1930–1934?]. Neutříděný vázaný strojopis (viz příloha). Vol. I–IV. Frederick R. Koch Collection. Deposit # 986. Box 154–156. Yale Collection of American Literature, Beinecke Rare Book and Manuscript Library. 926 stran.
- MILLER, Henry (1934). *Tropic of Cancer*. Předmluva Anaïs Nin. Paris: Obelisk Press.
- MILLER, Henry (1938). *Max and the White Phagocytes*. Paris: Obelisk Press.
- MILLER, Henry (1938a). *Obratník raka*. Přeložil Quido Palička. Praha: V. Čejka.
- MILLER, Henry (1939). *Cosmological Eye*. New York: New Directions.
- MILLER, Henry (1941). *The Wisdom of the Heart*, Norfolk, CT: New Directions.
- MILLER, Henry (1941a). *The World of Sex*. New York: J. H. N.
- MILLER, Henry (1944). „Plight of the Creative Artist in America“. Houlton: Bern Porter.
- MILLER, Henry (1945). *The Air-Conditioned Nightmare*. New York: New Directions.
- MILLER, Henry (1947). *Remember to Remember*, New York: New Directions.
- MILLER, Henry (1952). *The Books in My Life*, New York: New Directions.
- MILLER, Henry (1956). *The Time of the Assassins: A Study of Rimbaud*, Norfolk: New Directions.
- MILLER, Henry (1956a). *Quiet Days in Clichy*. Paris: Olympia Press.
- MILLER, Henry (1958). *The Colossus of Maroussi* [1941]. New York: New Directions.
- MILLER, Henry (1961). *Tropic of Capricorn* [1939]. New York: Grove.
- MILLER, Henry (1962). *Stand Still Like the Hummingbird*, Norfolk: New Directions.

- MILLER, Henry (1963). „The Art of Fiction“. Interview s Georgesem Wickesem. *Paris Review*, č. 28, [online], cit. 2. 6. 2011. Dostupné z <[http:// theparisreview.org](http://theparisreview.org)>.
- MILLER, Henry (1964). *Henry Miller on Writing*. Ed. Thomas H. Moore. New York: New Directions.
- MILLER, Henry (1965). *Nexus* [1959]. New York: Grove.
- MILLER, Henry (1972). *Henry Miller in Conversation with Georges Belmont*. Chicago: Quadrangle Books.
- MILLER, Henry (1978). *Plexus* [1952]. New York: Grove.
- MILLER, Henry (1987). *Sexus* [1949]. New York: Grove.
- MILLER, Henry (1974). *Black Spring* [1936]. Frogmore: Panther.
- MILLER, Henry (1975). *Big Sur and the Oranges of Hieronymus Bosch* [1957]. New York: New Directions.
- MILLER, Henry (1980). *The World of Lawrence : A Passionate Appreciation* [psáno 1932–1934]. Santa Barbara: Capra.
- MILLER, Henry (1989). *Letters to Emil*. Ed. George Wickes. New York: New Directions.
- MILLER, Henry (1991). *Crazy Cock* [psáno 1930]. New York: Grove–Weidenfeld.
- MILLER, Henry (1992). *Moloch* [psáno 1928?]; or, This Gentile World, New York: Grove.
- MILLER, Henry (1995). „Úvahy o psaní“ (Reflections on Writing). Přeložil Jan Válek. In: *Tvář*. Praha: Torst, s. 13–19.
- MILLER, Henry (2005). *Tropic of Cancer* [1934]. London: Harper Perrenial.
- MILLER, Henry (2007). „The New Instinctivism“ [1931]. In: *Nexus: International Henry Miller Journal*, sv. 4, s. 3–56.
- MILLER, Henry (2011). *Eseje*. Přeložil Ondřej Skovajsa. Praha: Dauphin.
- MILLER, Henry, FRAENKEL Michael (1939). *Hamlet*. Santurce, P.R.: Carrefour.
- MILLER, James E. (1957). *A Critical Guide to Leaves of Grass*. Chicago: The University of Chicago Press.
- MILLER, James E.(1964). „Song of Myself as Inverted Mystical Experience“. *Whitman's Song of Myself – Origin, Growth, Meaning*. Ed. James E. Miller. New York: Dodd, Mead and Company, s. 134–156.
- MILLER, James E., SHAPIRO Karl, SLOTE, Bernice (eds.) (1960). *Start with the Sun: Studies in the Whitman Tradition*. Nebraska: University of Nebraska Press.
- MILLER, Matt (2010). *Collage of Myself : Walt Whitman and the making of Leaves of Grass*. Lincoln: University of Nebraska Press.
- MILLETT, Kate (1970). *Sexual politics*. N.Y.: Doubleday.
- MIŁOSZ, Czeslaw (1992). *Svědectví poezie*. Přeložil Václav Burian. Praha: Mladá fronta.
- MITCHELL, Edward Bell (ed.) (1971). *Henry Miller: Three Decades of Criticism*. New York: NYU Press.
- MORGENSTERN, Christian (2004). „Das Grosse Lalula“[1905]. *Textolog.de* [online], cit. 1. 2. 2014. Dostupné z <<http://www.textlog.de/17374.html>>.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan (2000). *Studie I*. Brno: Host.
- MÜLLER, Richard (2007). „Mezi textem a oralitou“. *A2*, č. 23, 6. června.
- MURRAY, Martin G. (2009). „Specimen Days“. In: *A Companion to Walt Whitman*. Ed. Donald D. Kummings. Malden, MA: Blackwell Publishing, s. 553–565.

- NĚMEC, Jiří, VÁLEK, Jan (1963). „Henry Miller“. *Světová literatura* 8, č. 2, březen, s.180–190.
- NESBIT, Thomas (2007). *Henry Miller and Religion*. New York: Routledge.
- NEUBAUER, Zdeněk (2007). *O počátku, cestě a znamení časů*. Praha: Malvern.
- NIETZSCHE, Friedrich (1992). *Radostná věda* [1882]. Přeložila Věra Koubová. Praha: Československý spisovatel.
- NIETZSCHE, Friedrich (1995). *Antikrist* [1888]. Přeložil Josef Fischer [1929]. Olomouc: Votobia.
- NIETZSCHE, Friedrich (2008). *Zrození tragédie* [1872]. Přeložil Otokar Fischer [1923]. Praha: Vyšehrad.
- NICHOLSON, Homer K.(1957). *O Altitudo: A Comparison of the Writings of Walt Whitman, D.H. Lawrence, and Henry Miller*. Nashville: Vanderbilt University (disertační práce).
- NIN, Anaïs (2001). *Henry and June* [1990]. London: Penguin Books.
- NOHRNBERG, James (1974). „On Literature and the Bible“. *Centrum* 2/2, s. 5–43.
- NYE, Robert (2005). „Introduction“. *Tropic of Cancer*. London: Harper Perrenial.
- OATES, Joyce Carol (1974). „Hostile Sun: Poetry of D.H. Lawrence“. Santa Rosa: Black Sparrow Press
- OLSON, Charles (1960). „Projective Verse“ [1950]. In: *The New American Poetry 1945–1960*. Ed. Donald M. Allen. London: Evergreen Books.
- OLNEY, James (1972). *Metaphors of self; the meaning of autobiography*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- ONDRAČKA, Lubomír (2007). „Omyly Waltera Onga ve světě indické orality“. In: *Svět literatury*, č. 36, s. 214–250.
- ONG, Walter J. (1977). „Maranatha: Death and Life in the Text of the Book“. *Journal of the American Academy of Religion*. Sv. 45, č. 4, s. 419–449.
- ONG, Walter J. (1981). *The Presence of the Word: Some Prolegomena for Cultural and Religious History*. [1967]. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- ONG, Walter J. (1982). *Orality and Literacy*. London and New York: Routledge.
- ONG, Walter J. (2006). *Technologizace slova: mluvená a psaná řeč*. Přeložil Petr Fantys. Karolinum.
- ONLINE ETYMOLOGY DICTIONARY. Online Etymology Dictionary [online], cit. 12. 6. 2011. Dostupné z <<http://www.etymonline.com/>>.
- ORWELL, George (1971). „Inside the Whale“ [1940]. In: *Henry Miller: Three Decades of Criticism*. Ed. Edward B. Mitchell. New York: New York University Press.
- PALUMBO, Alisson (2010). „Finding the Feminine: Rethinking Henry Miller’s *Tropics* Trilogy“. *Nexus: The International Henry Miller Journal*, sv. 7, s. 145–176.
- PARRY, Milman (1971). *The Making of Homeric Verse: The Collected Papers of Milman Parry*. Ed. Adam Perry. Oxford: Clarendon Press.
- PEARSON, Neil (2007). *Obelisk: A History of Jack Kahane and the Obelisk Press*. Liverpool: Liverpool University Press.
- PETTITT, Thomas (2009). „Books and Bodies, Bound and Unbound“. *Orbis Litterarum* 64, č. 2. s. 104–126.
- PETTITT, Thomas (2010). „MIT TechTV – The Gutenberg Parenthesis“. *MIT Communications Forum* [online], cit. 17. 5. 2013. Dostupné z <<http://techtv.mit.edu/videos/16645-the-gutenberg-parenthesis-oral-tradition-and-digital-technologies>>.

- PETTITT, Thomas, HOWELLS, Richard (2005). „Migratory Narratives: Why Some Stories Replicate Across Media, Cultures, Historical Eras“. MIT World [online], cit. 3. 6. 2013. Dostupné z <http://videlectures.net/mitworld_uricchio_pettitt_howells_staiger_m>.
- PLATÓN (1996). *Listy*. Přeložil František Novotný. Praha: OIKUMENH.
- PLATÓN (1996a). *Ústava*. Přeložil František Novotný. Praha: OIKUMENH.
- PLATON (2000). *Euthyfrón, Obrana Sókrata, Kritón*. Přeložil František Novotný. Praha: OIKUMENH.
- PUTNA, Martin C. (2010). *Obrazy z kulturních dějin americké religiozity*. Praha: Vyšehrad.
- REXTROTH, Kenneth (1955). „The Reality of Henry Miller“. *Bureau of Public Secrets – situationist texts and translations* [online], cit. 5. 5. 2013. Dostupné z <<http://www.bopsecrets.org/rexroth/henrymiller.htm>>.
- REYNOLDS, David S. (1995). *Walt Whitman's America: a cultural biography*. New York: Knopf.
- RICOEUR, Paul (1993). *Život, pravda, symbol*. Uspořádal a přeložil Miloš Reichert. Praha: OIKUMENH.
- RIMBAUD, Arthur (1977). *Má bohéma* (výbor z díla). Přeložil Vítězslav Nezval. Praha: ČS.
- RULAND, Richard, BRADBURY, Malcolm (1997). *Od puritanismu k postmodernismu* [1991]. Přeložil kolektiv autorů. Praha: Mladá fronta.
- SAUSSURE, Ferdinand de (1996). *Kurs obecné lingvistiky*. Přeložil František Čermák. Praha: Academia.
- SCARRY, Elaine (1999). *On Beauty and Being Just*. Princeton: Princeton University Press.
- SCHLEIERMACHER, Friedrich (2012). *O náboženství* [1799]. Přeložil napsal Jan Kranát. Praha: Vyšehrad.
- SCHNELLOCK, Emil (1992). „Just a Brooklyn Boy“ [1945]. In: *Critical Essays on Henry Miller*. Ed. Ronald Gottesmann.
- SIENAERT, Edgard Richard (1990). „Marcel Jousse: The Oral Style and the Anthropology of Gesture“. *Oral Tradition* 5/1.
- SIENAERT, Edgard Richard (2012). „Jousse, Marcel“. *Semiotics Encyclopedia Online* [online], cit. 13. 7. 2012. Dostupné z <<http://www.semioticon.com/seo/J/jousse.html#>>.
- SHELLEY, Percy Byshe (1986). „A Defence of Poetry“ [psáno 1821, vyšlo 1840]. In: *Norton Anthology of English Literature*. Sv. 2. Ed. M. H. Abrams. New York: Norton, s. 777–792.
- SKOVAJSA, Ondřej (2011). „Doslov“. In: *Henry Miller: Eseje*. Praha: Dauphin.
- SKOVAJSA, Ondřej (2011a). „Lawrencovo setkání s Whitmanem“. *Ostrava Journal of English Philology* 2/2, s. 133–144.
- SKOVAJSA, Ondřej (2011b). „Marcel Jousse's Oral Style“. *Oversoul* [online], cit. 10. 10. 2012. Dostupné z <<http://oversoul.eblog.cz/marcel-jousses-oral-style>>.
- SÖLLE, Dorothee (1982). *Beyond Mere Obedience* [1968]. Přeložil L.W. Deneff. New York: The Pilgrim Press.
- SÖLLE, Dorothee (2001). *The Silent Cry: Mysticism and Resistance* [1997]. Do angličtiny přeložili Barbara a Martin Rumscheidt. Minneapolis: Fortress Press.
- SÖLLE, Dorothee (2007). *Fantazie a poslušnost* [Phantasie und Gehorsam, 1968]. Přeložili František Potměšil a Karel Trusina. Praha: Kalich.
- SONTAG, Susan (1966). *Against interpretation, and other essays*. New York: Farrar, Straus & Giroux.
- STEINER, George (1989). *Real Presences*. Chicago: University of Chicago Press, 1989.

- TEMPLIN, Lawrence (1987). „The Quaker Influence on Walt Whitman“ [1970]. In: *On Whitman*. Ed. Edwin H. Cady a Louis J. Budd. Durham: Duke University Press, s. 129–144.
- THOMAS, M. Wynn (2011). Review. Matt Miller: *Collage of myself: Walt Whitman and the making of Leaves of Grass*. (Lincoln, University of Nebraska Press, 2010.) *Walt Whitman Quarterly Review*. Sv. 29, s. 33–36.
- THOREAU, Henry David (1989). „Civil Disobedience“ [1849]. In: *Norton Anthology of American Literature*. Třetí vydání. Svazek první. New York: W.W. Norton.
- THOREAU, Henry David (1989a). „To H.G. O. Blake“ [1856]. *Norton Anthology of American Literature*. Třetí vydání. Svazek první. New York: W.W. Norton.
- TOLLES, Frederick B. (1938). „Emerson and Quakerism“. *American Literature*, Vol. 10, No.2 (květen), s. 142–165.
- TUPPER, Martin Farquhar (1848). *Proverbial Philosophy*. Americké vydání. Auburn: Alden & Markham.
- UNDERHILL, Evelyn (1915). *Practical Mysticism*. New York: E. P. Dutton.
- VOJVODÍK, Josef (2006). *Imagines corporis: tělo v české moderně a avantgardě*. Brno: Host.
- WEBER, Max (1998). *Sociologie náboženství*. Přeložil Jan J. Škoda. Praha: Vyšehrad.
- WEBER, Max (2009). „Protestantská etika a duch kapitalismu“ [1904]. In: *Metodologie, sociologie a politika*. Přeložil Miloš Havelka. Praha: OIKOYMENH.
- WEST, Cornel (2008). „Cornel West“. In: *Examined life*. Taylor, Astra (rež.). Zeitgeist Films, N.Y. [online], cit. 2. 4. 2012. Dostupné z <<http://www.youtube.com/watch?v=1Vc-aLL3nqU>>.
- WESTON, Jessie L. (1957). *From Ritual to Romance* [1920]. Garden City, N.Y.: Doubleday.
- WHITLEY, Edward (2009). „The First (1855) Edition of *Leaves of Grass*.“ In: *A Companion to Walt Whitman*. Malden, MA: Blackwell Publishing, s. 197–215.
- WHITMAN, Walt (1855). *Leaves of Grass*. Brooklyn, New York. Dostupné z <<http://www.whitmanarchive.org>>.
- WHITMAN, Walt (1856). *Leaves of Grass*. Brooklyn, New York. Dostupné z <<http://www.whitmanarchive.org>>.
- WHITMAN, Walt (1860). *Leaves of Grass*. Boston: Thayer and Eldridge. Dostupné z <<http://www.whitmanarchive.org>>.
- WHITMAN, Walt (1867). *Leaves of Grass*. New York. Dostupné z <<http://www.whitmanarchive.org>>.
- WHITMAN, Walt (1871). *Leaves of Grass*. Washington, D.C. Dostupné z <<http://www.whitmanarchive.org>>.
- WHITMAN, Walt (1881). *Leaves of Grass*. Boston: James R. Osgood. Dostupné z <<http://www.whitmanarchive.org>>.
- WHITMAN, Walt (1891). *Leaves of Grass*. Philadelphia: David McCay. Dostupné z <<http://www.whitmanarchive.org>>.
- WHITMAN, Walt (1935). *Specimen Days, Democratic Vistas and Other Prose*. Ed. Louise Pound. New York: Doubleday.
- WHITMAN, Walt (1968). *Leaves of Grass* [1855]. Faksimile prvního vydání. Předmluvu napsal Richard Bridgman. San Francisco: Chandler Publishing Company.
- WHITMAN, Walt (1968a). *Walt Whitman's Blue Book*. Ed. Arthur Golden. 2 svazky. The New York Public Library. New York.
- WHITMAN, Walt (1969). *Stébla trávy*. Přeložili Jiří Kolář a Zdeněk Urbánek. Praha, Odeon.

- WHITMAN, Walt (2002). *Leaves of Grass and Other Writings: Authoritative Texts, Other Poetry and Prose, Criticism*. Ed. Michael Moon, Sculley Bradley, and Harold William Blodgett. New York: Norton.
- WHITMAN, Walt (2007). *Franklin Evans, or the Inebriate* [1842]. Edited by Christopher Castiglia and Glenn Hendler. Durham: Duke University Press.
- WHITMAN, Walt (2013). *The Walt Whitman Archive* [online]. Ed. Ed Folsom and Kenneth M. Price. Dostupné z <<http://www.whitmanarchive.org>>.
- WIMSATT, W. K. (Jr.), BEARDSLEY, M. C. (1946). „The Intentional Fallacy“. *The Sewanee Review*. Sv. 54, č. 3, s. 468–488.
- WORDSWORTH, William (1986). „Preface to Lyrical Ballads“ [1802]. In: *The Norton Antology of English Literature*. Sv. 2., ed. M. H. Abrams, s. 157–170.
- ZWONITZER, Mark (režie) (2008). *Walt Whitman: American Experience* (2008) Film.120 minut.
- ŽIRMUNSKIJ, Viktor Maximovič(1980). „Rým, jeho historie a teorie“. In: *Poetika a poezie*. Ed. Vladimír Svatoň. Přeložil Jiří Honzík. Praha: Odeon, s. 187–243.